

ENDELIG TILSYNSRAPPORT VEDTAK MED PÅLEGG OM RETTING

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at
elevene har et trygt og godt skolemiljø

Stange kommune - Tangen skole

Sammendrag

Vi har ført tilsyn med Stange kommune og Tangen skole. Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i en størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø.

Varsel om tilsyn i Stange kommune ble først gitt i brev av 25.06.20. I brev av 20.08.20 ble tilsynet ved Tangen skole besluttet utsatt til ny rektor var på plass. Nytt varsel om åpning av tilsyn er datert 09.12.2020. Dokumentasjon ble oversendt Statsforvalteren innen fristen 15.01.2021. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenvurderinger i RefLex og skriftlig dokumentasjon, i tillegg til observasjoner og informasjon fra intervju med elever, ansatte og rektor ved skolen på Teams, den 03.02.2021. Foreløpig tilsynsrapport ble sendt ut 12.03.2021, og sluttmøte, med presentasjon av foreløpig rapport ble avholdt på Teams 18.03.2021. Se ellers dokumentasjonsgrunnlaget som er vedlagt denne rapporten.

Avdekkede regelverksbrudd, status på rapporten og veien videre

Statsforvalterens tilsyn med Tangen skole sitt arbeid med aktivitetsplikten har avdekket brudd på regelverket på følgende områder:

- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
 - Plikten til å følge med (kap. 2.2)
 - Plikten til å gripe inn (kap. 2.3)
 - Plikten til å varsle (kap. 2.4)
 - Plikten til å undersøke (kap. 2.7)
 - Plikten til å sette inn egnede tiltak (kap. 2.10)

- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak
 - Utarbeide en skriftlig plan i tråd med lovens krav når skolen skal sette inn tiltak i en sak (kap. 3.1)

Kommunen har mottatt en foreløpig tilsynsrapport og har oppgitt at de ikke ønsker å uttale seg. Statsforvalteren fatter med dette vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til 01.06.2021, se mer om dette til slutt i denne rapporten.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	7
1.1. Kort om kommunen	7
1.2. Om gjennomføringen av tilsynet.....	8
1.3 Avklaringer og definisjoner	8
2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	9
2.1. Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?	9
Rettslige krav	9
Statsforvalterens observasjoner	10
Statsforvalterens vurderinger	10
Statsforvalterens konklusjon.....	10
2.2. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?	10
Rettslige krav	10
Statsforvalterens observasjoner	11
Statsforvalterens vurderinger	12
Statsforvalterens konklusjon.....	14
2.3. Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig? 14	
Rettslige krav	14
Statsforvalterens observasjoner	14
Statsforvalterens vurderinger	15
Statsforvalterens konklusjon.....	16
2.4. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?.....	16
Rettslige krav	16
Statsforvalterens observasjoner	17
Statsforvalterens vurderinger	17
Statsforvalterens konklusjon.....	18
2.5. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?.....	18
Rettslige krav	18
Statsforvalterens observasjoner	19
Statsforvalterens vurderinger	19

Statsforvalterens konklusjon.....	19
2.6. Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?.....	19
Rettslige krav	19
Statsforvalterens observasjoner	20
Statsforvalterens vurderinger	20
Statsforvalterens konklusjon.....	20
2.7. Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	20
Rettslige krav	20
Statsforvalterens observasjoner	21
Statsforvalterens vurderinger	22
Statsforvalterens konklusjon.....	23
2.8. Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?	23
Rettslige krav	23
Statsforvalterens observasjoner	23
Statsforvalterens vurderinger	24
Statsforvalterens konklusjon.....	24
2.9. Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?	24
Rettslige krav	24
Statsforvalterens observasjoner	24
Statsforvalterens vurderinger	25
Statsforvalterens konklusjon.....	25
2.10. Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?	26
Rettslige krav	26
Statsforvalterens observasjoner	26
Statsforvalterens vurderinger	27
Statsforvalterens konklusjon.....	28
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	28
3.1. Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?	28
Rettslige krav	28
Statsforvalterens observasjoner	28
Statsforvalterens vurderinger	29
Statsforvalterens konklusjon.....	29

3.2.	Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den? 30	
	Rettslige krav	30
	Statsforvalterens observasjoner	30
	Statsforvalterens vurderinger	30
	Statsforvalterens konklusjon.....	30
3.3.	Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?	30
	Rettslige krav	30
	Statsforvalterens observasjoner	31
	Statsforvalterens vurderinger	31
	Statsforvalterens konklusjon.....	32
3.4.	Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?	32
	Rettslige krav	32
	Statsforvalterens observasjoner	32
	Statsforvalterens vurderinger	33
	Statsforvalterens konklusjon.....	33
3.5.	Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?	33
	Rettslige krav	33
	Statsforvalterens observasjoner	33
	Statsforvalterens vurderinger	34
	Statsforvalterens konklusjon.....	34
3.6.	Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?	34
	Rettslige krav	34
	Statsforvalterens observasjoner	35
	Statsforvalterens vurderinger	35
	Statsforvalterens konklusjon.....	35
4.	Våre reaksjoner	35
4.1	Pålegg om retting	35
	Kapittel 2 – Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	35
	Kapittel 3 – Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.....	36
4.2	Oppfølging av påleggene	36
5.	Dere har rett til å klage.....	36

6. Vedlegg – liste over dokumentasjon 37

1. Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor pålegg i tilsynet til kommunen, som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1. Kort om kommunen

Stange kommune er en kommune i Hamarregionen og ligger geografisk plassert sør for Hamar. Hamarregionen består i tillegg av Hamar, Løten og Ringsaker kommuner.

I Stange kommune er det ni barneskoler og tre ungdomsskoler.

Hovedmål for oppvekstområdet er gode læringsresultater og godt læringsmiljø og dette ønsker Stange kommune å ivareta gjennom en helhetlig tenkning og utvikling fra barnehagen og gjennom hele grunnskoleløpet. Barn og familie skal gjennom helhetlige og koordinerte tjenester bedrive helsefremmende og forebyggende arbeid blant barn og unge.

Kommunedelplan for oppvekst 2016-2021 har tittelen «Framtida er nå». I planen viser kommunen til at det overordnede oppdraget er økte læringsresultater og godt lærings- og oppvekstmiljø. Videre sier planen at felles mål for barnehager og skoler i Stange er å skape en kultur for læring og danning gjennom kvalitet og tilpasning i oppvekstsektoren: *Elevene i Stangeskolen skal utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. De skal få utfolde skaperglede, engasjement og forskertrang.*

De overordnede målsettingene for Stangeskolene er

- økt læringsresultat
- et godt lærings- og oppvekstmiljø

Felles oppdrag for Stangeskolene er gode læringsmiljø og godt læringsutbytte. Skole og SFO skal sammen legge til rette for læring og trivsel i et trygt og inkluderende miljø. Stange kommune reviderer plan for psykososialt miljø for Stangeskolene våren 2021.

Tangen skole ligger sør i Stange kommune ved Mjøsa. Skolen har inneværende skoleår 76 elever fordelt på sju trinn. Skolen har et mangfoldig uteområde og hele nærmiljøet innbyr til lek og

uteaktiviteter til alle årstider. Målet er at alle elevene skal bli kjent med sentrale steder i hjembygda.

1.2. Om gjennomføringen av tilsynet

Varsel om tilsyn i Stange kommune ble først gitt i brev av 25.06.20. I brev av 20.08.20 ble tilsynet ved Tangen skole besluttet utsatt. Nytt varsel om åpning av tilsyn er datert 09.12.2020.

Dokumentasjon ble oversendt Statsforvalteren innen fristen 15.01.21. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenvurderinger i RefLex, skriftlig dokumentasjon, samt intervjuer med rektor, tre grupper av ansatte og en gruppe elever ved Tangen skole den 03.02.21. Ny rektor tilrådte medio januar 2021 og deltok i intervjuet sammen med tidligere konstituert rektor. Når vi omtaler rektor i tilsynsrapporten, viser vi i hovedsak til tidligere konstituert rektors egenvurderinger og til informasjon gitt av henne i intervjuet.

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9A-4, 1-5 ledd.
- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven § 9A-4, 6-7 ledd.

Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i en størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø. Vi har ikke sett på hvordan Tangen skole oppfyller andre krav i regelverket.

1.3 Avklaringer og definisjoner

Med regelverket mener vi opplæringsloven med forskrifter og andre lover og forskrifter som gjelder for skolen innenfor det området vi kontrollerer. Særlig aktuelle er forvaltningsloven og barnekonvensjonen.

Virkeområdet for kapittel 9 A er skolen, skolefritidsordningen (SFO) og leksehjelpstilbudet. I dette tilsynet omfatter skolemiljø det psykososiale skolemiljøet og ikke det fysiske skolemiljøet.

At rektor skal sikre at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger

fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis.

2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven (oppl.) § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle delpliktene i aktivitetsplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9-1.

2.1. Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-2.

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis.

Alle som jobber på skolen, må ha eller få kunnskap om at det er elevenes subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt eller ikke. Dersom elevens rett ikke er oppfylt inntreer skolens aktivitetsplikt. Alle som arbeider ved skolen eller som utfører en tjeneste er omfattet av kravet om å ha kunnskap om elevens subjektive opplevelse og de skal få kunnskap om betydningen av elevens subjektive opplevelse. Hvem som

omfattes av aktivitetsplikten beror på en tolkning av ordlyden «alle som arbeider på skolen» i § 9 A-4 første og andre ledd. I Prop. 57 L kommer det fram at alle som oppholder seg på skolen regelmessig, er omfattet av aktivitetsplikten.

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene og intervjuene har både ansatte og rektor svart at de har kunnskap om dette og tar utgangspunkt i at det er elevenes subjektive opplevelse som avgjør om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Det framkommer også at det i kollegiet snakkes mye om temaet og ansatte sier at de har fått kunnskap om temaet på planleggingsdager, på kurs og fagdager, og gjennom drøftinger på torsdagsmøter i lærerkollegiet.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren har snakket med et utvalg av ansatte og har ikke kontrollert for alle yrkesgrupper som har sitt virke ved skolen. Vår vurdering er, ut fra intervju og egenvurderinger, at ansatte ved Tangen skole har et bevisst forhold til at det er elevenes subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevenes subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-2.

2.2. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere rektors plikt til å arbeide systematisk og om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet til å følge med. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da

selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke krav om at fremgangsmåten skal være skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Den enkelte ansatte skal «*være årvåken og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom*», jf. forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57 L side 22. Det er en del av rektors ansvar gjennom det systematiske arbeidet at de ansatte har den nødvendige kompetansen til å se hvilke omstendigheter de må følge opp videre gjennom bl.a. undersøkelser. Elever som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø kan uttrykke dette på ulike måter. Rektor må sikre at de ansatte har kompetanse til å gjenkjenne disse tegnene. De må ha kompetanse i å vite hva de skal se etter og hvordan de skal følge med.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor gitt alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

I egenvurderingene kommer det fram at ansatte ved Tangen skole følger med på elevene, både inne og ute. Det vises til jevnlig informasjon til alle ansatte om at det skal følges ekstra med på elever som har behov for det. Lærergruppene og rektor trekker fram *torsdagsmøtene* som en arena der informasjon om elever generelt, og særskilt sårbare elever spesielt, blir tatt opp hver uke. Rektor informerer om at alle skolens trinn gjennomgås hver uke i *torsdagsmøtene*. Assistentene og fagarbeidere viser til at de får informasjon om elever gjennom å lese referatene fra torsdagsmøtene, i tillegg til ukentlig samtale med kontaktlærer. Videre framkommer det opplysninger om at assistenter og fagarbeidere har halvårslige møter der aktuelle tema blir løftet opp.

Rektor har lagt ved dokumentet *Skolens arbeidsmåter opp mot de enkelte punktene i aktivitetsplikten, som omfatter både forebygging og håndtering*. Der vises det til ulike måter skolen følger med på elevenes skolemiljø, eksempelvis plan for tilsyn, observasjoner i klasserom og i overgangssituasjoner, bruk av sosiogram og diverse trivselsundersøkelser, samt elevsamtaler og utviklingssamtaler. I egenvurderingene og intervjuene blir elevlogg nevnt som verktøy som flere lærere bruker for å følge med på elevens skolemiljø.

Er de som jobber på skolen kjent med hvilke forhold som kan gjøre eleven særskilt sårbar?

Både i egenvurderingene og i intervjuene trekker rektor fram arbeidet med refleksjonsspørsmål fra Udirs nettressurs med tema skolemiljø. Statsforvalteren har i forbindelse med innmeldte skolemiljø saker vedtatt kompetansetiltak som Tangen skole har arbeidet med. Rektor understreker at dette har tilført personalet økt kompetanse knyttet til skolemiljø og aktivitetsplikten. Lærergruppene viser også til Udirs kompetansepakker, og trekker spesielt fram temaet *særskilt sårbare elever*. Rektor understreker at kompetansehevingen er gjort i samlet personalgruppe. Rektor har lagt ved dokumentasjon på hvordan skolen har jobbet med tema særskilt sårbare elever.

Følger rektor opp at alle som jobber ved skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra og følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare?

Både i egenvurderinger og intervju vises det til *torsdagsmøter*. Det opplyses om at det føres referater fra møtene. Det framkommer at assistenter og fagarbeidere leser referatene. I tillegg opplyses det om at assistenter og fagarbeidere har fast timeplanlagt samarbeidstid med kontaktlærer hver uke der mer utdypet informasjon knyttet til innholdet i torsdagsmøtene blir gitt. I tilsynet er det lagt fram dokumentasjon på tilsynsordningen ved skolen. Planen beskriver hvordan tilsyn organiseres og hva som er oppgavene til de som til enhver tid har tilsyn. Planen viser at ansatte skal være oppmerksomme på elever som har behov for ekstra tilsyn, og den viser at ansatte skal gripe inn i atferd som kan være krenkende.

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen?

I egenvurderingene og intervjuene framkommer det at skolen gjennomfører kartleggingsundersøkelser knyttet til «Kultur for læring» for alle trinn på skolen. 5.-7.trinn gjennomfører i tillegg *Elevundersøkelsen*. Det framkommer i tilsynet at kartlegging av relasjoner gjennomføres på enkelte trinn ved behov. Videre understrekes det i intervju at elevsamtaler og utviklingssamtaler som gjennomføres minimum to ganger per skoleår, gir skolen informasjon om elevenes opplevelse av sitt skolemiljø. Det framkommer opplysninger om at alle trinn har klassens time hver uke og at elevmiljøet gjerne er tema i disse møtene.

Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø?

Det framkommer i egenvurderingene og intervjuene at dokumentering av arbeidet med å følge med er noe som skjer hos den enkelte lærer. Gruppen «andre ansatte» peker på at det er kontaktlærer som dokumenterer. Lærergruppene på sin side peker på at skolen ikke har et felles system for dokumentering. Det framkommer i egenvurderingene at noen lærere dokumenterer alt av samtaler med elever og foreldre. Videre kommer det fram at alvorlighetsgrad avgjør hvorvidt det skal dokumenteres. I intervju framkommer det at lærere har notater etter elevsamtaler og notater utarbeidet til utviklingssamtaler.

I intervju opplyser rektor at skoleomfattende undersøkelser som *Elevundersøkelsen* og *undersøkelsen knyttet til Kultur for læring* er godt dokumentert, i tillegg til relasjonskartlegginger og sosiogrammer som gjennomføres på ulike trinn. Rektor viser også til at noe informasjon legges i skoleadministrasjonssystemet *Visma*. Hun legger til at læreres egne notater ikke nødvendigvis blir arkivert og satt i system. Videre opplyser hun at hun raskt blir informert om elever og at hun da skriver referater. Rektor opplyser om at skolen har drøftet nivå og system for dokumentering der læreres notater kan inngå. Rektor har oppfordret ansatte til å ta skjermbilder og arkivere disse hvis egen mobiltelefon er brukt til å kommunisere med foreldre.

Statsforvalterens vurderinger

Med bakgrunn i egenvurderingene, intervjuene og øvrig dokumentasjon, legger Statsforvalteren til grunn at ansatte ved Tangen skole har kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har

et trygt og godt skolemiljø, herunder kompetanse i hva som kjennetegner at en elev er særskilt sårbar. Vi ser at ansatte er samstemte i sine tilbakemeldinger på at de har fått denne kompetansen på planleggingsdager, gjennom kursdeltaking og gjennom arbeid med kompetansepakker fra Udirs nettressurs om skolemiljø.

Statsforvalteren mener at skolen har en praksis som bidrar til at alle som jobber ved skolen har kompetanse om hvilke forhold som gjør en elev særskilt sårbar. Vi registrerer at andre ansatte ikke deltar i møtene hvor dette er tema, noe som kan øke risikoen for manglende kompetanse i deler av personalet om hva som gjør en elev særskilt sårbar. Likevel mener vi at rektors organisering av sine ansatte og skolens møtestrukturer, samt plan og organisering av tilsyn, bidrar til at også denne gruppen ansatte har rett kompetanse. Dette er etter Statsforvalterens vurdering sannsynliggjort i egenvurderingene, og informasjon vi har fra intervjuene.

Statsforvalteren mener også at rektor følger opp at alle som jobber ved skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare. Dette begrunner vi med rektors møtestruktur for lærere, samt fast planleggingstid hver uke for assistenter/fagarbeidere og kontaktlærer for de enkelte trinn, samt plan for tilsyn ved skolen.

Statsforvalteren registrerer at Tangen skole innhenter informasjon om elevenes skolemiljø fra elevene via flere kanaler. Noen av undersøkelsene dekker alle elever på skolen og andre omfatter ett eller flere trinn. I tillegg til kunnskap om skolemiljø gjennom resultater fra kartleggingsundersøkelser, henter skolen inn informasjon om elevenes opplevelse av sitt skolemiljø gjennom elevsamtaler og utviklingssamtaler to ganger per skoleår. Statsforvalteren vurderer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen.

Det er fra lovgiver ikke satt bestemte formkrav til hvordan det skal dokumenteres utover at det skal skje skriftlig og være på et format som kan tas ut og overbringes til andre dersom det blir spørsmål om dette. Det innebærer at hva som blir dokumentert og hvordan det dokumenteres må tilpasses den enkelte skole. Skolen må ha en praksis der de dokumenterer de aktivitetene som de gjennomfører for å følge med og som omfatter enkeltelever, grupper av elever og hele skolen.

Statsforvalteren registrerer at skolen dokumenterer en rekke aktiviteter knyttet til plikten å følge med. Samtidig får vi opplyst at rektor og ansatte opplever å ikke ha et system for å dokumentere og at det har vært drøftet i kollegiet hvordan et slikt system bør være. Vi ser at skolen gjør forsøk på å finne en hensiktsmessig måte å dokumentere plikten på. Lovgiver setter ikke krav til hvordan et system for dokumentering av plikten skal være, men har gitt skolen et handlingsrom. Statsforvalteren ser at Tangen skole er i gang med å finne en felles praksis for å oppfylle dokumentasjonsplikten knyttet til å følge med. På tilsynsøyeblikket kan vi ikke se at dokumentasjonsplikten fullt ut er ivaretatt på en slik måte som loven krever og begrunner det med at vi mener det ikke er sannsynlig at skolen har et format på dokumentasjonen som kan tas ut og overbringes til andre dersom det kreves.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sikrer at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med særskilt sårbarhet, men at dette ikke dokumenteres i tilstrekkelig grad, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

2.3. Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid. Det er ikke nødvendig med en fast fremgangsmåte for at rektor skal oppfylle kravet om å «sørge for».

Plikten til å gripe inn skiller seg fra tiltaksplikten ved at de handlingene som iverksettes er utledet fra en situasjon som pågår og som er relativt akutt og hvor den ansatte umiddelbart må handle. Formålet med plikten til å gripe inn er å umiddelbart stanse negativ atferd. I forarbeidene til loven står det blant annet om gripe-inn-plikten at det er «*svært viktig at rektor, som en del av skolens systematiske arbeid, sørger for at de ansatte kjenner plikten til å gripe inn og at de har kompetanse om hvordan det bør gjøres*».

Statsforvalterens observasjoner

Har alle som jobber på skolen kompetanse til å gripe inn?

I egenvurderingene svarer alle ja på spørsmålet om ansatte har kompetanse til å gripe inn. Det henvises til egen rutine og til skolens arbeid med Udirs kompetansepakker knyttet til aktivitetspliktens delplikter.

I intervjuene framkommer det at ansatte griper inn overfor elever som krenker andre elever. Det understrekes videre at ansatte følger godt med på elever generelt og på enkelte elever spesielt.

Skolens plan for tilsyn og organiseringen av denne, er lagt ved som dokumentasjon. Planen viser hvordan skolen organiserer tilsyn og gir beskrivelser av hvilke oppgaver den enkelte ansatte har i

forbindelse med tilsyn, herunder hvordan hindre krenkende atferd og agere overfor elever som viser slik atferd.

Sørger rektor for at alle griper inn, dersom det er mulig?

Rektor svarer i egenvurderingen at ansatte ved skolen vet at det skal gripes inn dersom det er mulig. I intervju understreker hun at hun tydelig har markert overfor personalet at krenkelser skal stoppes umiddelbart. Det framkommer videre at delplikten drøftes ofte på torsdagsmøtene for å få en felles bevissthet for når og hvordan det skal gripes inn. Elevgruppen sier i samtale med Statsforvalteren at de opplever at voksne griper inn når det er nødvendig.

Dokumenterer skolen situasjoner hvor ansatte har grepet inn?

I egenvurderingene svares det både ja og nei på spørsmålet om situasjoner det gripes inn i dokumenteres. Det framkommer at det ikke er en fast rutine for hvordan gripe inn-plikten skal dokumenteres. Det framkommer videre at det ved gjentatte hendelser og særlig alvorlige hendelser blir dokumentert. Rektor understreker i egenvurderingen at alvorlighetsgraden av hendelsen avgjør hvordan det blir dokumentert. Det legges til at foreldre blir kontaktet ved alvorlige hendelser og at kontaktlærer lager et notat fra kommunikasjonen med foreldre.

I intervjuene kommer det fram at assistenter og fagarbeidere noterer for seg selv og overbringer informasjonen muntlig til lærer eller rektor, som noterer dette ned. I intervjuene med lærergruppene opplyses det om at skolen ikke har faste rutiner eller systematikk i å dokumentere, men at det snakkes om når det er grepet inn og hvem det er grepet inn overfor i torsdagsmøtene. Vi får opplyst at inngripen gjerne fører til en samtale med foreldre. Da lages det notat fra samtalen. Det framkommer også i intervju at om det gripes inn, og saken ordnes opp i der og da, noteres ikke dette. Det framkommer også i intervju at skolen dokumenterer ved gjentatte hendelser der det har vært nødvendig å gripe inn.

Statsforvalterens vurderinger

Med bakgrunn i egenvurderinger og informasjon fra intervju vurderer Statsforvalteren at ansatte ved Tangen skolen har kompetanse i hva som ligger i plikten til å gripe inn og at rektor har sørget for å sette ansatte i stand til å forstå når det skal gripes inn. Dette underbygges også i samtale med elevgruppen i tilsynet.

Som for de øvrige delpliktene skal skolens systematiske arbeid sørge for at alle ansatte som har grepet inn mot krenkelser foretar en forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av situasjonen. Statsforvalteren ser at skolen ha en praksis med dokumentering i noen tilfeller av inngripen og at denne dokumenteringen kan materialisere seg i den ansattes egne notater, og referater hvis hjemmet kontaktes. Vi får en forståelse av at dette ikke er en omforent systematikk på skolen og begrunner det med den usikkerheten vi ser komme fram i tilsynet knyttet til hvordan det skal dokumenteres. Usikkerheten, slik Statsforvalteren forstår det, ser ut til å være et spørsmål om når og hvordan det skal dokumenteres, snarere enn at det skal dokumenteres. Tilsynet viser at skolen har drøftet innslagspunkt for når det skal dokumenteres og at det framkommer informasjon om at alvorlighetsgraden kan være avgjørende. Lovgiver skiller ikke mellom dokumentasjon av alvorlige hendelser eller mindre alvorlige hendelser. Lovgiver sier at når

plikten til å gripe inn overfor krenkelser inntreffer, skal det dokumenteres. Statsforvalteren ser at skolen har en forståelse av at delplikten skal dokumenteres når det gripes inn, men vi kan ikke se at skolen har en praksis der det er sannsynlig at alle hendelser der det skal gripes inn, dokumenteres.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sørger for at alle som jobber ved skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig, men at dette ikke alltid dokumenteres, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

2.4. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid og om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Ved at ansatte skal varsle om *all* mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, så legges noe av grunnlaget for at rektor får en overordnet oversikt over hvordan elevene har det på skolen. Gjennom varslene skal rektor få et utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker som igjen kan gi rektor kunnskap om det systematiske arbeidet ved skolen. Gjennom varsler skal rektor få et helhetlig bilde av situasjonen ved skolen.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

I egenvurderingene svarer ansatte ja på spørsmålet om rektor varsles ved kjennskap eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Rektor skriver i sin redegjørelse at ansatte har fått klare beskjeder om at ansatte skal varsle henne og hun ser at ansatte etterlever dette. Rektor har utnevnt stedfortreder som kan ta imot varsler ved behov. Rektor presiserer at ansatte har god kjennskap til varsleplikten og at skolens praksis er at det er lav terskel for å varsle til rektor.

I intervjuene kommer det fram at ansatte varsler rektor og at de gjør det muntlig. Det presiseres også at varslingen gjentas på nytt og spesielt i de sakene som varer over tid.

På spørsmål om eleven alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet om saken, svarer ansatte ja i egenvurderingen.

Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

I egenvurderingen skriver rektor at hun blir orientert i etterkant om det har vært nødvendig for ansatte å varsle til hennes stedfortreder. I intervju sier rektor at ansatte på første planleggingsdag høst og vår får en gjennomgang av delpliktene og hvilke krav som ligger i disse. Ansatte uttrykker at skolen har en større bevissthet rundt varsleplikten nå enn tidligere og understreker at rektor har gitt klare føringer for hvilke tilfeller og hvordan det skal varsles.

Bli det dokumentert dersom en ansatt varsler rektor om at en elev ikke har det trygt og godt?

Ansatte oppgir at de varsler muntlig til rektor, men at enkelte av dem i tillegg noterer i egen bok. I egenvurderingen og i intervju uttrykker ansatte at rektor dokumenterer ved mottak av varsler. Rektor skriver i egenvurderingen at skolen mangler rutine for dokumentasjon. Hun påpeker at noen varsler er blitt dokumentert og viser til at varselet har ført til samtaler med elev og foreldre og at disse samtalene er blitt referatført. Videre i egenvurderingen skriver rektor at noen varsler om mistanke ikke er blitt dokumentert, og at disse tilfellene dreier seg om mistanke om at elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalterens vurderinger

Ansatte er samstemte i at det varsles i alle situasjoner der det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, og at det varsles muntlig til rektor. Statsforvalteren legger merke til at ansatte også er kjent med at varsling skal gjentas når saker tar nye vendinger eller at saker har vedvart over tid.

Statsforvalteren vurderer ut fra informasjonen i tilsynet at rektor mottar varsler fra ansatte dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi får også vite at rektor har utnevnt en stedfortreder til å motta varsler. Forarbeidene til loven gir åpning for det, og vi får inntrykk av at rektor har et system slik at stedfortreder orienterer rektor om eventuelle varsler som er kommet.

Lovgivers hensikt med varsleplikten er at rektor til enhver tid skal ha et helhetlig bilde av skolens situasjon for å kunne følge opp enkeltsaker. Tangen skole er en liten skole med 76 elever. Det er korte avstander mellom ansatte og rektor, og Statsforvalteren mener det er sannsynlig at rektor gjennom at ansatte er bevisst sin plikt til å varsle, har den nødvendige oversikten for videre oppfølging.

For at varsleplikten skal være oppfylt må det dokumenteres at varsler er gitt. Vi får inntrykk gjennom informasjon i tilsynet at enkelte ansatte noterer når varsler gis, men at dette ikke er en felles praksis på skolen. Lovgiver sier at varslene skal gi rektor et utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker og skal gi rektor kunnskap om det systematiske arbeidet ved skolen. Rektor oppgir at varsler ikke i alle tilfeller har blitt dokumentert. Når ikke alle varsler blir dokumentert, er det en reel fare for at rektor ikke får den overordnet oversikt over hvordan elevene har det på skolen og dermed ikke får fulgt opp enkeltsaker på forsvarlig måte. Statsforvalteren vurderer at dokumentasjonsplikten knyttet til varsling dermed ikke er oppfylt.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, men at de ikke alltid dokumenterer varsler, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9-1.

2.5. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9-1.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at hvor raskt det skal varsles, og følge opp at det blir gjort.

Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Saker etter kapittel 9A kan ha ulikt innhold og noen saker er mer tidssensitive enn andre. Noen saker har en slik karakter at de som jobber på skolen må varsle rektor straks om mistanken eller kjennskapen. Andre saker kan være av en slik karakter at de voksne kan vente noe før de varsler til rektor. Det følger av forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57L side 24 at «*departementet*

forutsetter at ledelsen og de ansatte på den enkelte skole vil finne frem til gode løsninger for hvordan varsling skal skje og hvordan informasjonen i varslingsene skal ivaretas».

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker?

I egenvurderingen svares det både ja og nei på spørsmålet om rektor har avklart hvor raskt det skal varsles. Det vises til at skolen ikke har en konkret oversikt, men det framkommer at alvorlighetsgrad på saken, er avgjørende for hvor raskt det skal varsles til rektor. Det framkommer videre at temaet har vært til drøfting på skolen og at rektor har uttalt at hun vil vite om det som skjer av negative ting i elevmiljøet. Ansatte skriver i egenvurderingen at så fort det lar seg gjøre, blir rektor varslet, og at de ikke venter til for eksempel torsdagsmøter.

Følger rektor opp at det varsles så raskt som saken tilsier?

I egenvurderingen svarer rektor at hun har snakket mye om dette i personalet, men mener hun ikke har en egen rutine på hvordan hun skal følge opp. Dokumentet *Skolens arbeidsmåte opp mot de enkelte punktene i aktivitetsplikten, som omfatter både forebygging og håndtering* viser at ansatte skal varsle rektor så raskt som mulig. Rektor påpeker at dette er godt innarbeidet i ansattes daglige virke.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren vurderer at rektor har gjort kjent for ansatte at varsler skal gis raskt, og vi ser gjennom informasjonen i tilsynet at ansatte følger framgangsmåten. Statsforvalteren legger merke til at skolen peker på at de ikke har en liste eller oversikt over hvilke saker som skal varsles med en gang. Lovgiver stiller ikke krav om slike lister eller oversikter. Kravet knytter seg til at alle ansatte ved skolen har en felles forståelse og bevissthet om at sakens innhold og grad av alvorlighet er med på å bestemme hvor raskt det skal varsles. På bakgrunn av informasjonen vi har fra egenvurderingene og intervjuene, er det Statsforvalteren vurdering at det er sannsynlig at ansatte er kjent med varsleplikten, jf. rapportens kapittel 2.4, og at ansatte har forståelse for tidssensitiviteten i ulike saker og dermed varsler rektor så raskt saken tilsier.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9-1.

2.6. Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum og sjuende ledd.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet kontrollere om rektor oppfyller kravet i praksis.

Formålet med rektors varslingsplikt er å gjøre skoleeier kjent med saker slik at skoleeier kan involvere seg i hvordan skolen håndterer saken. Skoleeier kan innføre rutiner for når skolen skal varsle og rutineene kan sette en lavere terskel for når varslingsplikten inntreffer enn det regelverket legger opp til.

Statsforvalterens observasjoner

I egen vurderingen skriver rektor at hun ville varslet skoleeier i alvorlige tilfeller og understreker at hun finner god støtte i skoleeier. Imidlertid legger hun til at det ikke har vært situasjoner eller saker av slik karakter det året hun har vært konstituert rektor ved Tangen skole.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren vurderer at rektor vet at skoleeier skal varsles i alvorlige tilfeller og i saker som skolen over tid ikke har klart å løse. Vi vurderer at rektor har kompetanse i og vil ivareta plikten til å varsle skoleeier.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller, Opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum og sjuende ledd.

2.7. Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9-1.

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet til å undersøke. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Plikten til å undersøke saker ble utvidet ved innføringen av de nye reglene i 2017 ved at skolen skal undersøke *all* mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Undersøkelsesplikten er ikke avgrenset til kun å gjelde tilfeller som f.eks mobbing, diskriminering, vold eller rasisme. Videre er undersøkelsesplikten ikke avgrenset til at årsaken til elevens opplevelse må ha sitt utgangspunkt i forhold som skjer i skoletiden og på skolens område.

Statsforvalterens observasjoner

Her rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig grundig?

I egenvurderingene svarer alle gruppene at de alltid undersøker saken når de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor beskriver at de raskt gjennomfører en samtale med eleven det gjelder, og ev. andre elever som kan ha kjennskap til saken, og at det tas kontakt med hjemmet. I intervjuet beskriver rektor at praksis er at undersøkelser gjennomføres som et samarbeid mellom rektor, kontaktlærer og ev. fagarbeider/assistent, og at sosiogrammer også er en aktuell undersøkelsesmetode. En av lærergruppene nevner også PPT, Stangehjelpa og helsesykepleier som mulige samarbeidspartnere som kan bidra med «nye øyne» og informasjon inn i undersøkelser. Det vises også til at fagarbeidere og assistenter kan ha en viktig rolle når det gjelder ekstra observasjon i perioder, og at også andre lærere enn kontaktlærer kan ha viktig informasjon.

På spørsmål om man alltid får fram alle fakta i en undersøkelse, svarer flere av gruppene at det noen ganger kan være vanskelig, men at de i samarbeid forsøker så godt de kan å avdekke mest mulig etter at rektor er varslet. Det oppleves noen ganger at saker kan være komplekse, og at ikke alle elever ønsker å fortelle alt de vet, men at kontakt med foreldre ofte kan gi utdypende informasjon som kan være til hjelp for å få et godt bilde av hva eleven opplever som utrygt. I samtalen Statsforvalteren hadde med elevene, fortalte også de, at de i tillegg til de ansatte, også kan snakke med en av de to helsesykepleierne på skolen hvis de opplever at noe ikke er greit.

Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

Undersøkelser gjennomføres i et samarbeid mellom rektor, kontaktlærer og ev. assistenter. Dette ble bekreftet av alle intervjugruppene. En av gruppene ga i intervjuet uttrykk for at de noen ganger tidligere har opplevd å ha stått veldig alene i undersøkelser, men at de opplever at dette er annerledes nå.

Dokumenteres det som gjøres for å undersøke saken?

I egenvurderingen svarer både rektor og en av lærergruppene at det ikke er noe fast system eller prosedyre for dokumentasjon av undersøkelser, men at det skrives referater/notater fra samtaler med elever og foresatte. Den andre lærergruppa beskriver at undersøkelser blir dokumentert så snart rektor kobles på saken, og at rektor kobles raskt på.

I intervjuet med rektor vises det til at samtaler med elever referatføres. En lærergruppe viser også til at elevsamtaler dokumenteres med referat og at referat fra utviklingssamtaler blir lagt i Visma, men at andre, mer situasjonsbetingede samtaler, blir skrevet ned i egen bok, og at det kan være litt tilfeldig hvor referater blir arkivert og hva som blir lagt i elevmappa. Den andre lærergruppa gir uttrykk for at de mangler et system for å dokumentere, og at det hadde vært greit å ha noen felles retningslinjer for dette. Assistentene/fagarbeiderne sier at dersom de får i oppdrag å gjøre observasjoner, så blir dette notert i egen bok, og deretter videreformidlet til kontaktlærer.

Statsforvalteren har fått oversendt dokumentasjon på referater fra samtaler/arbeid med elevsaker.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren registrerer at det er bred enighet om at undersøkelser gjennomføres som et samarbeid mellom rektor, kontaktlærer og evt. assistenter/fagarbeidere/andre lærere. Dette er også i tråd med hvordan rektor mener undersøkelser skal gjennomføres.

Statsforvalteren legger videre til grunn at undersøkelser i første omgang gjøres gjennom samtaler med den eleven det er bekymring for og denne elevens foreldre, men at det også undersøkes gjennom samtaler med andre elever og ev. gjennom et samarbeid med helsesykepleier og andre instanser som BUP, PPT og Stangehjelpe, samt gjennom bruk av sosiogrammer. Selv om Statsforvalteren ikke kan se at denne praksisen er nedfelt skriftlig i beskrivelsen «*skolens arbeidsmåte opp mot de enkelte punktene i aktivitetsplikten, som omfatter både forebygging og håndtering*», finner Statsforvalteren å kunne legge til grunn at praksisen er kjent for de ansatte, og også synes å fungere i praksis.

Når det gjelder dokumentasjon av undersøkelser, mener Statsforvalteren at Tangen skole mangler system og rutiner for dette. Noen synes å legge til grunn at rektor har ansvar for dokumentasjon av undersøkelser, mens flere noterer undersøkelser i egen logg/bok. Flere av de ansatte synes å være usikre på hvordan undersøkelser skal dokumenteres og det synes noe tilfeldig hvordan dokumentasjonen arkiveres.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig grundig når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, men at skolen mangler system og rutiner for dokumentasjon av undersøkelser, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9-1.

2.8. Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9-1.

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke snarest, og følge opp at det blir gjort.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Som tidligere skrevet er saker som gjelder mistanke eller kjennskap til at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø tidssensitive. Regelverket har derfor krav til at saker skal undersøkes så snart som mulig.

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene svarer alle ja på at saker undersøkes snarest. Rektor beskriver at disse sakene har høy prioritet, og viser til at de ønsker å vise både elever og foreldre at de tar skolemiljøet og den enkelte elevs opplevelse av dette, på alvor.

I intervjuene kommer det fram at saker undersøkes så fort de har mulighet, og alle opplever at dette skjer veldig raskt, gjerne samme dag, men senest innen 1-2 dager. Rektor bemerket at saker tidligere kunne bli liggende lenge før de ble tatt i, og at dette gikk ut over tilliten til skolen, men at dette ikke skjer nå lenger på Tangen skole. Rektor understreket at tidsmomentet er viktig for å skape tillit i slike saker, og at opplevelsen er at lærerne er flinke til å starte opp med undersøkelser raskt.

Av dokumentasjonen Statsforvalteren har mottatt fra skolen, går det i en sak fram at aktivitetsplan er utarbeidet dagen etter at skolen ble kjent med at en elev opplevde å ikke ha det trygt og godt på skolen. Her er også elevens opplevelse av skolemiljøet beskrevet. I en annen sak er det dokumentert et referat der det framgår at skolen, samme dag som de observerte

krenkelse av en elev, startet undersøkelser gjennom samtaler med elever, kontakt med foreldrene og avtale om møte.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren legger til grunn at undersøkelser i skolemiljø saker har høy prioritet ved Tangen skole.

Ut fra de observasjoner Statsforvalteren har gjort, vurderes det at saker som gjelder skolemiljø blir undersøkt snarest på Tangen skole. Både egenvurderingene, intervjuer og dokumentasjon av konkrete saker, viser dette.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sikrer at skolen undersøker saken snarest, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9-1.

2.9. Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 femte og sjuende ledd og 9-1.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg, jf. Barnekonvensjonen art. 12. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dere skal dokumentere hvordan elevene er hørt.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet til at elevene skal få uttale seg. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene svares det både ja og nei på spørsmålet om eleven alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. En gruppe beskriver at det gjøres en vurdering av elev, sak og alder når det gjelder involvering av eleven. Rektor svarer at involvering av eleven vurderes i samråd med foreldrene, og at det hender at enkelte yngre elever ikke ønsker å involvere seg, eller ikke er utviklingsmessig i stand til å vurdere innholdet i en aktivitetsplan.

I intervjuene kommer det fram at eleven noen ganger selv er med på møter under utarbeidelse av aktivitetsplan, og andre ganger blir forelagt et utkast til plan. Rektor beskriver at elever ellers blir hørt gjennom samtaler med kontaktlærer eller rektor.

Det kommer videre fram at foreldrene i stor grad er med under utarbeidelsen av aktivitetsplan, og at dette bidrar til å få fram elevens syn dersom eleven ikke høres direkte. Det ble vist til at de har en egen rubrikk i aktivitetsplanen, der det krysses av for om eleven er hørt. Det ble også vist til et konkret eksempel, der et tiltak ble endret fordi eleven ikke ønsket tiltaket slik det var foreslått. Rektor fortalte at det også har vært en sak der eleven ikke ønsket å involvere seg, og da ble det respektert.

Rektor og de ansatte var ikke kjent med saker der andre elever enn den eleven aktivitetsplanen gjelder, har vært direkte berørt av tiltak.

Av dokumentasjonen som er sendt Statsforvalteren, er det i aktivitetsplanene en egen avkryssingsrubrikk, «*eleven hørt*», for hvert av tiltakene. Det er også dokumentert referater fra møter der eleven har vært til stede og har gitt uttrykk for sitt syn.

Statsforvalterens vurderinger

Observasjonene viser at det kan variere hvordan og i hvilken grad elevene høres når det gjelder innholdet i aktivitetsplanen. Tangen skole er en barneskole, og Statsforvalteren mener det framstår som naturlig at det gjøres en konkret vurdering av hvorvidt eleven skal høres direkte eller gjennom sine foreldre, og om involveringen av eleven skal skje i forkant av at det utarbeides tiltak, eller om forslag til tiltak skal forelegges eleven etter at det er utarbeidet et forslag av skolen og foreldrene.

Det foreligger lite konkrete opplysninger når det gjelder høring av andre involverte elever enn den eleven aktivitetsplanen gjelder. Rektor har opplyst at det ikke har vært saker der andre elever har vært direkte berørt i aktivitetsplaner. Det kommer imidlertid fram at skolen, når de gjør undersøkelser, også hører andre involverte elever, noe som tyder på at skolen har en bevissthet om at også andre involverte elever skal høres. Når det gjelder mer generelle miljøtiltak f.eks. på trinn-nivå, som kommer flere elever til gode, mener Statsforvalteren det ikke er nødvendig å høre andre involverte elever.

Det at aktivitetsplanen har en egen rubrikk «*eleven hørt*» under hvert tiltak, mener Statsforvalteren bidrar til å sikre at eleven får uttale seg om tiltakene.

Statsforvalteren mener observasjonene viser at rektor har et system som i tilstrekkelig grad sikrer at elever høres når det gjelder valg av tiltak i aktivitetsplanen, og at dette blir dokumentert.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 femte og sjuende ledd og 9-1.

2.10. Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort. Dere må dokumentere hvordan dere setter inn egnede tiltak, hører involverte elever, tar hensyn til elevens beste.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet om å sette inn tiltak. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

I Prop 57 L fremkommer det at behovet for tiltak og hvilke tiltak som skal settes inn, må bero på faglige vurderinger. «Hvilke tiltak som er egnet og valg mellom tiltak skal baseres på faglige vurderinger og forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser. Godt faglig skjønn baserer seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer» (Prop 57 L s. 26). Skolen er også forpliktet til å ta hensyn til barnets beste. Hva som er til barnets beste må vurderes konkret.

Statsforvalterens observasjoner

Alle de ansatte og rektor svarer i egenrevisjonen at det alltid settes inn tiltak når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette utdypes av en lærergruppe, med at det alltid settes inn tiltak når det er laget en aktivitetsplan. Rektor beskriver at de ikke har vært gode nok til å dokumentere

alle tiltak som iverksettes, noe som også bekreftes av en av lærergruppene. Se imidlertid Statsforvalterens beskrivelse og vurdering av plikten til å lage aktivitetsplan når det settes inn tiltak under punkt 3.1 nedenfor i rapporten.

Det svares også ja i egenvurderingen på spørsmål om tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste. Rektor utdyper her, at hva som er til elevens beste, til tider kan være en vanskelig avveining.

I intervjuene kommer det fram at både lærere og rektor mener at elevens beste skal være i fokus. Flere beskriver at dette ligger i deres profesjon, og er den «røde tråden» i alt de gjør. De beskriver at de har diskutert mye «hvem og hva som avgjør hva som er til elevens beste», men at de likevel opplever at denne vurderingen kan være utfordrende. Det vises f.eks. til situasjoner der elev, foreldre og ansatte/rektor har ulikt syn på hvilke tiltak som er til elevens beste. En av lærergruppene fortalte at det blir synliggjort i aktivitetsplanen dersom det er uenighet om hvilke tiltak som er til elevens beste. En annen lærergruppe sa at det i møter med foreldre, blir kommunisert at det som gjøres fra skolens side vurderes å være til elevens beste.

Når det gjelder hvilke faglige vurderinger som gjøres for å finne fram til egnede tiltak, og hvordan dette synliggjøres, ble dette i liten grad utdypet i egenvurderingene og intervjuene. En av lærergruppene sa imidlertid at de opplever at det kan være svært vanskelig å vite hva som er gode tiltak i en konkret sak. I gruppa «andre ansatte» kom det fram at det hender assistentene blir spurt om deres synspunkt når det gjelder tiltak i aktivitetsplaner.

Statsforvalterens vurderinger

Med bakgrunn i egenvurderingene og intervjuene, er Statsforvalteren ikke i tvil om at både rektor og de ansatte har en klar bevissthet om at elevens beste skal være et bærende element i vurderingen av hvilke tiltak som skal settes inn. Observasjonene viser imidlertid at flere av de ansatte, og også rektor, kan oppleve det utfordrende å konkludere med hva som er til elevens beste i den enkelte sak, da det kan være ulike syn på dette. Statsforvalteren vurderer at skolen i liten grad synes å ha en bevissthet om at skolens vurdering og vekting av hensynet til elevens beste skal synliggjøres i skolens arbeid med saken, utover elevens stemme. En av ansattgruppene beskrev at elevens beste-vurderingen vil bli synliggjort dersom det er uenighet om hvilke tiltak som er til elevens beste. Dette er ikke tilstrekkelig. Det kommer heller ikke fram av de konkrete sakene som er oversendt, at det er gjort en eksplisitt vurdering og vekting av elevens beste når det gjelder valg av tiltak.

Statsforvalteren kan heller ikke se i de oversendte sakene, at det framkommer hvilke faglige vurderinger som ligger til grunn for valg av tiltak. Selv om Statsforvalteren ikke er i tvil om at de ansatte og rektor gjør faglige vurderinger når det settes inn tiltak, mener Statsforvalteren at dette ikke i tilstrekkelig grad er synliggjort eller dokumentert.

Statsforvalteren har merket seg at noen ansatte opplever det utfordrende å finne fram til gode tiltak, og vi mener dette kan ha en sammenheng med at skolen ikke har et bevisst forhold til å løfte fram og synliggjøre momenter i vurderingen av elevens beste og hvilke faglige vurderinger som ligger til grunn for de ulike tiltakene.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Tangen skole ikke sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt, jf. Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde, sjette og sjuende ledd og 9-1.

3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten er beskrevet i oppl. § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle tiltaksplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9-1.

3.1. Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om skolen lager en plan i tråd med kravene i 9A 4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Fra prop 57L s. 33: «Departementet mener at innholdet i dokumentasjonen bør være skolens plan for hvordan en konkret sak skal håndteres. Dokumentasjonen må for å oppfylle sitt formål som et minimum beskrive a) hvilket problem tiltakene skal løse b) hvilke tiltak skolen har planlagt c) når tiltakene skal gjennomføres d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene e) når tiltakene skal evalueres. Disse punktene utgjør etter departementets syn det som minimum må til for å dokumentere skolens planer for hvordan en bestemt sak skal håndteres og sikre en effektiv gjennomføring av tiltakene. Innholdet kan også trygge elevene og foreldrene om at skolen tar tak i saken. Det stilles ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig».

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene svarer alle ja på at det lages skriftlig plan i tråd med kravene. Rektor utdyper i sin egenvurdering, at dette blir gjort i saker som vurderes som alvorlige, men at de nok bør bruke aktivitetsplaner i større grad enn de gjør, når det settes inn tiltak. I intervjuene kommer det også

fram at det i noen tilfeller kan bli iverksatt tiltak overfor enkeltelever, som ikke framgår i en aktivitetsplan. Rektor uttrykker i intervjuet, at de nok har hatt en litt for høy terskel for når det skal lages aktivitetsplan, men sier at når det først blir laget en skriftlig plan, så har de en mal for dette, der kravene til innholdet framgår og blir fulgt.

Av vedlagt dokumentasjon framgår det i dokumentet «Skolens arbeidsmåte opp mot de enkelte punktene i aktivitetsplikten, som omfatter både forebygging og håndtering» bl.a. at «Tiltak settes inn i samråd med elever, foresatte, kontaktlærer og i de fleste tilfeller; rektor. Aktivitetsplan skrives».

I en av sakene som er oversendt Statsforvalteren, er det skrevet aktivitetsplaner.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren legger til grunn at skolen ikke alltid lager aktivitetsplan når det settes inn tiltak i saker der en elev opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Selv om Statsforvalteren ser at tiltak kan ha en positiv effekt, og at de foresatte og eleven kan være fornøyde selv om tiltakene ikke settes inn i en aktivitetsplan, er dette ikke i henhold til de rettslige kravene i opplæringsloven. Dersom det settes inn tiltak, skal det utarbeides en skriftlig plan. Det er ikke formkrav til planen, utover at den skal være skriftlig, men planen skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak som er planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen, og når tiltakene skal evalueres.

Skolen har sendt over en skolemiljøsak der det er laget aktivitetsplan. Planen inneholder følgende punkter:

- Navn på elev
- Hva skal denne planen løse?
- Hva mener eleven?
- Hvilke tiltak har skolen planlagt og når skal tiltakene gjennomføres?

De enkelte tiltakene er beskrevet, og det går fram hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av hvert enkelt tiltak, dato for gjennomføring, avkryssing av om eleven er hørt og foresatte er informert og har fått uttale seg, samt tidspunkt for evaluering. Det er også et eget punkt for sluttevaluering. Statsforvalteren vurderer at den oversendte tiltaksplanen inneholder de punktene som er beskrevet i oppl. § 9 A-4 sjette ledd.

Slik Statsforvalteren ser det, er de oversendte referatene i «Eksempel på arbeid med elevsaker», sannsynligvis eksempel på sak(er) der det ikke er opprettet aktivitetsplan, men likevel satt inn enkelte tiltak for å bedre elevens opplevelse av skolemiljøet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen ikke alltid lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 når skolen skal sette inn tiltak i en sak jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

3.2. Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om eleven og foreldrene som saken gjelder får aktivitetsplanen fra skolen.

Statsforvalterens observasjoner

Alle svarer ja på dette spørsmålet i egenvurderingen. Rektor viser til at aktivitetsplaner utarbeides i samarbeid mellom skole og hjem, og at det er en selvfølge at foreldrene skal ha innsyn i denne. I intervjuene kommer det fram at også elevene kan få innsyn i planen dersom de ønsker det, da gjerne i en samtale der innholdet gjennomgås. Det kommer videre fram at planen automatisk sendes foreldrene når den blir arkivert. Dersom planen skulle inneholde informasjon om andre elever, noe verken rektor eller de ansatte kan huske har skjedd, er de ansatte og rektor tydelige på at sensitive opplysninger om andre elever vil bli sladdet før planen utleveres.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren legger til grunn at både foreldre og eleven får innsyn i planen dersom de ber om det, og at den også sendes ut automatisk ved arkivering. Foreldrenes og elevens rett til innsyn i aktivitetsplanen er ytterligere sikret ved at foreldrene, og også ofte eleven, deltar i utarbeidelse av planen.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen gir aktivitetsplanen til elev og foreldre dersom de ber om den jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

3.3. Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om rektor følger opp at tiltakene som er angitt i aktivitetsplanen gjennomføres.

Statsforvalterens observasjoner

Av egenvurderingene går det fram at skolen tilstreber å gjennomføre tiltakene slik de er beskrevet i aktivitetsplanen, men at det noen ganger kan være vanskelig i en hektisk hverdag, f.eks ved at planlagte samtaler kanskje kan bli korte noen ganger. Rektor beskriver at noen tiltak kanskje kan miste litt fokus når det oppleves at eleven igjen ser ut til å ha et trygt og godt skolemiljø. Dette bekreftes også av noen av de ansatte i intervju.

I intervjuene fortalte de ansatte at de opplever at rektor har fulgt opp at tiltak blir gjennomført. De viste til at rektor skrev referater fra evalueringsmøter, og at elever med aktivitetsplan også er tema på de faste ukemøtene. Rektor sier at hun ikke alltid var aktivt med i oppfølgingen av alle aktivitetsplaner, men at hun da holdt seg orientert om utvikling og gjennomføring gjennom kontaktlærer.

Når det gjelder spørsmål om hvorvidt gjennomføringen av tiltak dokumenteres, svarer alle ja i egenvurderingen. Rektor beskriver at det skrives referater fra evalueringsmøter og korte referater/notater fra andre møter med foresatte. Grupper andre ansatte fortalte at det er naturlig å notere ned ting som skjer når de har som oppdrag å følge ekstra med, noe de ofte har, ettersom de er tett på elevene hele dagen. De opplever at det har blitt mer fokus på å dokumentere nå enn det har vært tidligere.

I en av skolemiljøsakene som er sendt over, går det fram at ett tiltak var planlagt, men ikke gjennomført. Det går fram at årsaken til dette var at aktivitetsplanen, i samråd med foresatte, ble avsluttet før tiltaket var påbegynt, da det ble vurdert å gå veldig bra med eleven.

Av skolens framlagte dokumentasjon, «Eksempel på arbeid med elevsaker», er det lagt fram flere referater fra møter i konkret(e) sake(r).

Statsforvalterens vurderinger

Med bakgrunn i egenvurderingene, intervjuene og øvrig dokumentasjon, legger Statsforvalteren til grunn at tiltak som er nedfelt i aktivitetsplaner i praksis blir fulgt opp med planlagte evalueringer og samtaler med foresatte. De ansatte gjør også observasjoner, og elever med aktivitetsplaner er tema på ukentlige møter på skolen. Statsforvalteren legger videre til grunn at rektor har fulgt opp, og har holdt seg orientert om gjennomføringen av tiltak.

Når det gjelder dokumentasjon av gjennomføring av tiltak i aktivitetsplan, legger Statsforvalteren til grunn at dette dokumenteres gjennom referater fra evalueringsmøter, notater og referater fra andre samtaler, og noe dokumentasjon fra observasjoner.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven §§ 9A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

3.4. Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker. Statsforvalteren skal også undersøke om rektor følger opp at de som jobber på skolen bruker framgangsmåten i sakene.

Statsforvalterens observasjoner

Alle ansatte og rektor svarer ja i egenvurderingen, at de alltid innhenter nødvendig informasjon om hvordan tiltakene har virket, herunder også elevens syn på tiltakene og eventuelle endringer. Rektor beskriver at eleven i saker som gjelder skolemiljø, alltid vil ha tett oppfølging av sin kontaktlærer, og at rektor i flere tilfeller også har snakket med elever selv for å høre hvordan det går.

I intervju legger rektor til at det i tillegg til samtaler med eleven, også gjennomføres observasjoner av eleven og samtaler med de foresatte for f.eks. å sjekke om krenkelser har stanset. Denne oppfølgingen skjer over tid, for å se til at en positiv endring vedvarer. Alle de ansatte viser også til at det gjennomføres observasjoner og samtaler med eleven og de foresatte, og noen viser til at det også kan gjennomføres nye undersøkelser/sosiogrammer for å se om tiltak har virket. Intervjugruppa, «andre ansatte», forteller at de følger med på elevene og

formidler sin oppfatning om tiltakene og hvordan de virker, til kontaktlærer. Dette skjer enten i de ukentlige samarbeidsmøtene eller når de ellers snakker sammen.

I den dokumentasjonen som er oversendt er en vurdering av effekten av tiltakene beskrevet i forbindelse med evaluering av tiltakene, og det er videre krysset av for at eleven er hørt.

Statsforvalterens vurderinger

Med bakgrunn i de observasjoner som er gjort, legger Statsforvalteren til grunn at skolen har en tett oppfølging av elever som har aktivitetsplan. Skolen undersøker hvordan tiltakene virker gjennom observasjoner, samtaler med elev og foreldre og eventuelt nye karlegginger/sosioagrammer. Statsforvalteren legger til grunn at det er kontaktlærer som har hovedansvar for oppfølgingen, men at også rektor har hatt noen oppfølgingssamtaler med elever og foresatte.

Vi ser også av de oversendte aktivitetsplanene, at det er dokumentert og synliggjort en vurdering av effekten av flere av tiltakene da aktivitetsplanen ble evaluert. Vi ser videre at det er «krysset av» for at eleven er hørt på den reviderte aktivitetsplanen.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer elevene ønsker, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

3.5. Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid. Det er ikke nødvendig med en fast fremgangsmåte for at rektor skal oppfylle kravet om å «sørge for».

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene svarer alle ja på at tiltakene tilpasses underveis. Dette bekreftes også i intervjuene. Eventuelle tilpasninger gjøres med bakgrunn i elevenes og foreldrenes syn, samt

observasjoner og vurderinger som blir gjort av ansatte på skolen og rektor. Det beskrives at tilpasningene kan resultere i at tiltak blir endret, forlenget, at nye tiltak blir lagt til, eller at tiltak avsluttes. Det beskrives at eleven alltid høres når tiltak skal evalueres, enten ved at de er med på evalueringsmøter, eller at eleven høres gjennom dialog med kontaktlærer. Rektor opplever at de ansatte er flinke til å følge opp dette. Gruppa «andre ansatte» fortalte at de får beskjed dersom det gjøres endringer i aktivitetsplaner, som angår deres arbeid, og at de følger opp eventuelle endringer i tiltak i samarbeid med kontaktlærer og rektor. Endringer og tilpasninger av tiltak dokumenteres i forbindelse med evalueringen.

I aktivitetsplanene som er oversendt, går det fram at ett ekstra tiltak var planlagt i den reviderte aktivitetsplanen. Dette tiltaket ble imidlertid ikke iverksatt før tiltaksplanen ble avsluttet.

Statsforvalterens vurderinger

Med bakgrunn i observasjonene legger Statsforvalteren til grunn at tiltak tilpasses underveis. Tilpasningene skjer med bakgrunn i elevenes og foreldrenes syn, samt observasjoner og vurderinger gjort av ansatte på skolen og rektor. De oversendte aktivitetsplanene viser at planen ble revidert etter evaluering, og at ett tiltak ikke ble iverksatt til tross for at det var planlagt, fordi aktivitetsplanen ble avsluttet før tiltaket ble påbegynt. Statsforvalteren mener dette underbygger at skolen gjør en vurdering og tilpasser tiltakene underveis. I sluttevalueringen i denne saken går det også fram at skolen har observert og snakket med eleven ukentlig før aktivitetsplanen ble avsluttet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

3.6. Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten?

Rettslige krav

Forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Vurderingstema:

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere om skolen informerer både foresatte og elever om muligheten til å melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten.

Statsforvalterens observasjoner

Lærergruppene og rektor svarer i egenvurderingene at slik informasjon blir gitt på foreldremøter. Grappa «andre ansatte» svarer at de, ut fra deres stillinger, ikke informerer om dette. Rektor utdyper at hun selv har vist en powerpointpresentasjon på alle foreldremøter høsten 2020, og at det også er sendt et skriv «Nytt regelverk – nulltoleranse mot mobbing» hjem til alle.

Powerpointpresentasjonen er også vist og snakket om/forklart til elevene på et allmøte i januar/februar 2020. I dette møtet blir elevene også bedt om å fortelle om det til foreldrene hvis de opplever å ikke ha det trygt og godt på skolen, og ikke klarer å si fra på skolen. Rektor beskriver videre at hun, før koronaen kom, var inne klassene hver måned og bl.a. snakket om skolemiljø, men at dette på grunn av situasjonen med kohorter, ikke har blitt gjort i år.

Kopi av skrivet «Nytt regelverk – nulltoleranse mot mobbing» som blir sendt hjem og powerpointpresentasjonen som blir vist til foreldre og elever, er oversendt Statsforvalteren.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren mener det er sannsynliggjort at både foreldre og elever blir gjort kjent med muligheten til å melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Informasjonen blir gitt både muntlig til foreldre og elever, og i tillegg skriftlig til foreldrene.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

4. Våre reaksjoner

4.1 Pålegg om retting

Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder. Vi pålegger dere derfor å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Kapittel 2 – Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at rektor

1. etablerer en framgangsmåte som sikrer at skolen dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (kap. 2.2).
2. sørger for at skolen dokumenterer situasjoner der en som jobber på skolen har grepet inn mot ulike krenkelser (kap. 2.3).
3. etablerer en framgangsmåte som sikrer at skolen dokumenterer det de ansatte gjør for å varsle (kap. 2.4).
4. etablerer en framgangsmåte som sikrer at skolen dokumenterer hvordan det er undersøkt dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø (kap. 2.7).
5. etablerer en framgangsmåte som sikrer at skolen dokumenterer hvordan det er tatt hensyn til elevens beste når det settes inn tiltak, og at skolen dokumenterer de faglige vurderingene som er gjort når det settes inn tiltak (kap. 2.10).

Kapittel 3 – Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-9 og forvaltningsloven § 11. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen

6. lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 når skolen skal sette inn tiltak i en sak (kap. 3.1).

4.2 Oppfølging av påleggene

Dere skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal dere erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dere har rettet.

Frist for innsending er 01.06.2021. Vi vil ikke avslutte tilsynet før dere gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

5. Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til Statsforvalteren. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

6. Vedlegg – liste over dokumentasjon

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurderinger i RefLex, levert av rektor, to lærergrupper og en gruppe andre ansatte
- Kopi av en konkret skolemiljøsak som er behandlet ved skolen
- Beskrivelse av arbeidsmåte med Tangen skole når elev ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø
- Eksempler på arbeid med elevsaker, herunder referater og notarer i arbeidet
- Dokumentet *Skolen arbeidsmåte opp mot de enkelte punkter i aktivitetsplikten, som omfatter både forebygging og håndtering*
- Vakt- og tilsynsordning ved Tangen skole
- PP-presentasjon skolemiljø
- Beskrivelse av arbeidet med skolemiljøtiltak særskilt sårbare elever

Det ble gjennomført stedlig tilsyn på Tangen skole 03.02.2021. På grunn av situasjonen knyttet til den pågående koronapandemien, ble intervjudagen gjennomført på Teams. Vi snakket med tidligere konstituert rektor, og nytilsatt rektor deltok, totalt åtte lærere, og tre øvrige ansatte. I tillegg hadde vi samtale med en gruppe elever.

Mette Caspersen
Tilsynsleder

Ellen Rydjord
seniorrådgiver